

พระมารดาแห่งผ้าไทย
Patronage of Thai Silk

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงตามเสด็จ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ออกเยี่ยมราษฎรทุกภูมิภาคตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๘ พระองค์ทรงได้พบกับความงดงามของผ้าไทยที่ถักทอโดยภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวบ้านที่สืบทอดส่งต่อความรู้กันมาหลายชั่วอายุคน ทรงตระหนักว่าความวิจิตรงดงามของผ้าไทยจะไม่เป็นที่รู้จักหากไม่ได้รับการส่งเสริมอนุรักษ์ และมีความเสี่ยงที่จะสูญหายไปตามกาลเวลา ดังมีพระราชดำรัสว่า

Her Majesty Queen Sirikit first began accompanying His Majesty King Bhumibol to visit Their people in 1955. She was enchanted by the silk woven by local artisans, whose weaving skills have been passed on from generation to generation. She realized the aesthetics of Thai silk would be unknown if it was not promoted and that the art and weaving techniques would be lost if not actively conserved.

“...ข้าพเจ้าได้มีโอกาสไปพบราษฎรมาทั่วประเทศ เพราะได้มีโอกาสตามเสด็จพระราชดำเนินทุกหนแห่ง จึงได้พบความจริงที่ว่า คนไทยเรานั้นแม้อยู่ห่างไกลความเจริญของเมืองหลวง ก็มีความสามารถทางด้านศิลปะเป็นอย่างดี เช่น ผ้าไหมไทย ผ้าไทยต่างๆ ที่เห็นมีสีและลวดลายที่สวยงามนั้นเกิดมาจากความสามารถของชาวบ้านเองแท้ๆ ไม่ต้องให้ใครไปออกแบบลวดลายและสีสันทให้คนไทย เหล่านี้เองที่ข้าพเจ้าขอยกย่องว่า เป็นผู้สืบทอดศิลปะให้แก่ชาติบ้านเมืองของเขาจริง แม้แต่ผู้ที่ไม่เคยมีความรู้ทางหัตถกรรมใดๆ เลย ก็ต้องนับว่ามีสายเลือดทางศิลปะในตัวแล้ว...”

I've been visiting people everywhere in Thailand because I always accompany the King. I found that the Thai people, near or far, are artistic. Villagers weave beautiful, patterned Thai silk. They design the patterns and colors themselves. I respect them for conserving the art of Thai silk weaving. They didn't go to art school but the art is within them.

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงฝึกอาชีพทอผ้า บ้านเขาเต่า ณ หมู่บ้านเขาเต่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นสถานที่ส่งเสริมอาชีพหัตถกรรมทอผ้าเป็นแห่งแรก ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๑๙ ทรงก่อตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ขึ้นเพื่อพัฒนางานศิลปหัตถกรรมทอผ้าที่มีคุณค่าแสดงเอกลักษณ์ของชาติ เผยแพร่ความงดงามของผ้าไทยให้เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก โดยทรงนำผ้าทอที่ซื้อจากชาวบ้านมาออกแบบตัดเย็บฉลองพระองค์ที่สวยงามและทันสมัย ทรงสวมใส่ปฏิบัติพระราชกรณียกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในวาระต่างๆ ทั้งฉลองพระองค์ทรงงาน ฉลองพระองค์ชุดราตรีสั้น ฉลองพระองค์ชุดราตรียาว ตลอดจนพระมาลา ฉลองพระบาท และกระเป๋าเดินทางที่ทำจากผ้าไทย เพื่อเป็นแบบอย่างในการเชิดชูความงามอันทรงคุณค่าของผ้าไทยให้โดดเด่นยิ่งขึ้น

สมเด็จพระบรมราชินีพันปีหลวงเสด็จฯ เยี่ยมชาวบ้านอำเภอกอศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘

In 1963, Her Majesty Queen Sirikit established the Ban Khao Tao weaving center at the Khao Tao Village of Hua Hin in Prachuapkhirikhan province. It was the first career development center for Thai cloth weaving. In 1976, She founded the Arts and Crafts Center under the Royal patronage of Her Majesty Queen Sirikit to develop and promote Thai silk to domestic and international audiences. She bought beautiful, unique Thai silk from villagers and tailored them to create Her professional attire, cocktail dresses, gowns, hats, shoes, and luggage. She was a role model in promoting Thai cloth.

ผ้าทอพื้นบ้านไทย

ผ้าไทยพื้นบ้าน เป็นผ้าทอด้วยกี่หรือหูกพื้นบ้านตามกรรมวิธีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ มักทอด้วยฝ้ายหรือไหม ผ้าไทยพื้นบ้านหรือผ้าทอมือมีกรรมวิธีการทอต่างๆ กัน เช่น ทอเรียบๆ ไม่มีลายเรียกว่า ผ้าพื้น ทอเป็นลวดลายเรียกว่า ผ้ายก ทอเป็นลวดลายด้วยการจกเรียกว่า ผ้าจก หรือทอเป็นลวดลายโดยการขีดเรียกว่า ผ้าขีด ทอเป็นลวดลายด้วยการมัดย้อมเรียกว่า ผ้ามัดหมี่ ผ้าพื้นบ้านของไทยในภาคต่างๆ มีกรรมวิธีการย้อมการทอสอดคล้องกับชนบประเพณีและวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มชน ซึ่งมีรูปแบบและการใช้สอยต่างๆ กัน เช่น ผ้าซิ่น ผ้าเป็ยง ผ้าหมี่ ผ้าปูที่นอน ผ้าขาวม้า ย่อม และตุ่ง

Thai Cloth Weaving

Thai cloth is woven by simple looms made by local people. They usually make cotton or silk, using the same techniques passed on from generation to generation. The patterns vary from the simple to the complex. Common techniques include pulling threads unevenly to create patterns as well as tie-dyeing. Each region of Thailand has developed its own techniques based on its own traditions and purposes for the cloth. They use it to make sarongs, scarves, bedsheets, bags, and flags.

เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๙๐ พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ และน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ที่ ทรงส่งเสริมเรื่องผ้าไทยที่กำลังจะสูญหายไปให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้วันที่ ๑๒ สิงหาคม ของทุกปีเป็น **วันผ้าไทยแห่งชาติ** กระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทั่วประเทศร่วมกับเครือข่ายทางวัฒนธรรมของจังหวัดคัดเลือกผ้าไทยลายอัตลักษณ์ที่สะท้อนถึงมรดกภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี และประวัติศาสตร์อันโดดเด่นของแต่ละจังหวัด เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง โดยแบ่งออกเป็นผ้าไทย ๔ ภูมิภาค ดังต่อไปนี้

On the auspicious occasion of Her Majesty Queen Sirikit's 90th Birthday Anniversary on August 12th, 2022, the Royal Thai Government established August 12th as National Thai Cloth Day. The purpose of this day is to pay respect to Her Majesty Queen Sirikit for revitalizing and promoting Thai silk. The Ministry of Culture and its provincial offices collaborated with local organizations to choose the best Thai cloth. The cloth should demonstrate uniqueness and reflect the local wisdom, traditions, lifestyle, and history of its place of origin. To honor Her Majesty Queen Sirikit, the Ministry of Culture chose a variety of Thai cloth to represent each region of Thailand.